

X VARIANT

...Rivoyatga ko'ra, o'tgan zamonlarda Sario'zakni bosib olgan jungjanglar asirga tushgan jangchilarga nisbatan behad shafqatsizlik qilishar ekanlar. Ular kezi kelib bunday tutqunlarni qo'shni o'lkalarga qul qilib sotib yuborishar ekan. Bu tutqunning omadi kelgan hisoblanar ekan. Chunki sotib yuborilgan qul ertamikechmi, bir kuni o'z vataniga qochib ketishi mumkin ekan-da. Jungjanglarning qo'l ostida tutqun bo'lib qolganlarning esa sho'ri qurir ekan. Ular mahkumning boshiga teri qalpoq tortish yo'li bilan dahshatli bir tarzda qiynab, uning xotirasini yo'qotar ekanlar. Odatda bunday jazoga asir tushgan yosh yigitlar giriftor bo'lishardi. Avvaliga jungjanglar tutqunning sochini dastlab o'ngidan, so'ngra teskarisidan taqir qirib tashlashadi. Sartaroshlik marosimi tugagach, jungjanglarning chapdast qassoblari kattakon bir tuyani so'yib, terisini shila boshlaydilar... (107 so'z) TOPSHIRIQLAR:

1. Berilgan matn qaysi asardan olingan? Asar nomi, janri va g'oyasini aniqlang.

(Bilish)

2. Matnda 1-gap tarkibida so'zlarning shakl va ma'no munosabatiga ko'ra qanday turlari ishtirok etgan? (Bilish)

3. Parchada keltirilgan voqeaning insoniyat taqdiri va fojiasiga ta'siri sabablarini izohlang. (Qo'llash)

4. Matnda berilgan 1-gapda tinish belgisining qo'yilish sababini izohlang.

(Qo'llash)

5. Ona o'g'lining manqurt bo'lguncha o'lgani ma'qul deb o'ylagani holda uni topgisi kelaverganini mulohaza qiling. (Mulohaza)

Javoblar:

@imtihon2024_uz

1. Berilgan matn "Pan Tadeusz" asaridan olingan. Asar Jan Potocki tarixiy roman janrda yozilgan mintaqaviy epik poemadir. Matn shunday boshlanadi: "Rivoyatga ko'ra, o'tgan zamonlarda Sario'zakni bosib olgan jungjanglar asirga tushgan jangchilarga nisbatan behad shafqatsizlik qilishar ekanlar.."

2. Matnda so'zlar shakl va ma'no munosabatiga ko'ra ishtirok etgan turli turlar: "qo'l ostida" – farqli ma'no; "dahshatli" – zamon; "qiynab" – faol zamon; "avvaliga" – rabbiy; "marosim" – rasmiy.

3. Parchada keltirilgan voqealar insoniyatga kovush jarayoni va uning shiddati sabablarini ta'sir qiladi. Jungjanglar jang bo'ylab jinoyatlar uchun jazolasmaganlik haqida bir vaqtda ko'proq o'tmishga olib kelgan. Ularning qo'l ostida tutqun bo'lib qolganlarni sho'ri qilib so'ng jazobao tarzda tushunib, uning xotirasini o'chirish, insoniyat tanqidi va odob-ahloq masalalari ko'rsatiladi.

@imtihon2024_uz

4. Tinish belgisi qo'yilish – to'xtasizlik va to'xtash.

5. Ona o'g'lining manqurt bo'lguncha o'lgani ma'qul ekanligini o'ylagani, ularga qo'shniga tropdimi ma'qulligi yoki uni "topishi"ni soraydi. Buning uchun uni manqurt deb o'ylab bo'lish uchun qondalik asosiy material bo'lishi kerak edi. Uzoq otlar qish botganlarida aldash ar deb qaraydi yoki soliq turib topishni kutilmoqda edi. Aniq ixtiyoriy faktlar olmaganligi sababli, uni topish uchun ada bo'lmagan, ammo nafrat keltiradigan voqeani shakllantiradi.